Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

16. srpnja 2026.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Vladavina prava – Neovisnost sudaca – Članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a – Članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – Nacionalni propis koji omogućuje provjeru ispunjavanja zahtjevâ neovisnosti i nepristranosti suca na dužnosti u Sądu Najwyższem (Vrhovni sud, Poljska) – Sastav sudskog vijeća zaduženog za provjeru ispunjavanja tih zahtjeva – Nepravilnost uvjeta za imenovanje člana takvog vijeća – Posljedice koje treba izvesti iz te nepravilnosti – Nepristranost – Nadređenost prava Unije”

U predmetu C-748/23 [Gekus] [i],

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Najwyższy (Vrhovni sud, Poljska), odlukom od 20. listopada 2023., koju je Sud zaprimio 6. prosinca 2023., u postupku

C. Limited

protiv

M. S.,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: I. Jarukaitis (izvjestitelj), predsjednik vijeća, K. Lenaerts, predsjednik Suda, u svojstvu suca četvrtog vijeća, M. Condinanzi, N. Jääskinen i R. Frendo, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Emiliou,

tajnik: E. Sartori, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 4. lipnja 2025.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za C. Limited, M. Kotowicz i M. Radwan-Röhrenschef, *adwokaci*,

– za M. S., J. Baniewska i M. Gutowski, *adwokaci*, te R. Rogala, *radca prawny*,

– za poljsku vladu, B. Majczyna, D. Mazur, M. Rzotkiewicz i S. Żyrek, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: poljski

[i] Naziv ovog predmeta je izmišljen. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

– za belgijsku vladu, C. Jacob, M. Jacobs, C. Pochet i L. Van den Broeck, u svojstvu agenata,

– za nizozemsku vladu, M. K. Bulterman i J. M. Hoogveld, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, K. Herrmann, P. Stancanelli i P. J. O. Van Nuffel, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 1. kolovoza 2025.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Limited, društva osnovanog na temelju irskog prava, i osobe M. S., irskog državljanina, u pogledu zahtjeva za plaćanje na temelju pravnih radnji poduzetih u Poljskoj.

Pravni okvir

3 Članak 29. ustawe o Sądzie Najwyższym (Zakon o Vrhovnom sudu) od 8. prosinca 2017. (Dz. U. iz 2018., poz. 5.), kako je izmijenjena ustawom o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Zakon o izmjeni Zakona o Vrhovnom sudu i određenih drugih zakona) od 9. lipnja 2022. (Dz. U. iz 2022., poz. 1259.) (u daljnjem tekstu: Zakon o Vrhovnom sudu), predviđa:

„[…]

2. U okviru djelatnosti [Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud, Poljska)] ili njegovih tijela nije dopušteno osporavati zakonitost [sudova], državnih ustavnih tijela ili tijela za nadzor i zaštitu prava.

3. [Sąd Najwyższy (Vrhovni sud)] ili neko drugo tijelo vlasti ne može utvrđivati niti ocjenjivati zakonitost imenovanja suca ili ovlasti za obavljanje sudačkih zadaća koja proizlazi iz tog imenovanja.

4. Okolnosti imenovanja suca [Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud)] ne mogu biti isključivi razlog za osporavanje odluke donesene uz sudjelovanje tog suca ili za dovođenje u pitanje njegove neovisnosti i nepristranosti.

5. Dopušteno je ispitati ispunjavanje zahtjeva neovisnosti i nepristranosti suca [Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud)] ili suca upućenog [na taj] sud, uzimajući u obzir okolnosti njegova imenovanja i njegova ponašanja nakon imenovanja, na zahtjev stranke iz stavka 7., ako u okolnostima određenog predmeta to može dovesti do povrede načela neovisnosti ili nepristranosti koja utječe na ishod predmeta, uzimajući u obzir položaj stranke i prirodu predmeta.

6. Zahtjev za utvrđenje ispunjavanja zahtjeva iz stavka 5. [(u daljnjem tekstu: test neovisnosti i nepristranosti)] može se podnijeti protiv suca [Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud)] ili suca upućenog na taj sud, raspoređenog u sudsko vijeće koje ispituje:

1. pravno sredstvo;

[…]

7. Svaka stranka u postupku pred [Sądom Najwyższim (Vrhovni sud)] u slučajevima iz stavka 6. ima pravo podnijeti takav zahtjev.

[…]

9. Zahtjev mora ispunjavati uvjete propisane za određeni postupovni akt te, osim toga, sadržavati:

1. zahtjev da se u konkretnom slučaju utvrdi ispunjavanje uvjeta iz stavka 5.;

2. okolnosti koje opravdavaju podnošenje zahtjeva i dokaze kojima se one potkrepljuju.

10. Zahtjev koji ne ispunjava uvjete iz članka 29. stavka 9. Zakona o Vrhovnom sudu odbacuje se kao nedopušten bez poziva na otklanjanje formalnih nedostataka. Zahtjev koji je podnesen nepravodobno ili je nedopušten zbog nekog drugog razloga također se odbacuje kao nedopušten.

[…]

15. [Sąd Najwyższy (Vrhovni sud)] razmatra zahtjev na zatvorenoj sjednici u sastavu od pet sudaca odabranih ždrijebom između svih članova [Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud)], nakon saslušanja suca na kojeg se odnosi zahtjev, osim ako je saslušanje nemoguće ili vrlo teško. Sudac može dostaviti svoja očitovanja u pisanom obliku. Dotični sudac isključen je iz ždrijeba.

[…]

18. Ako prihvati zahtjev, Sąd Najwyższy (Vrhovni sud) izuzima suca u predmetu. Izuzeće suca u određenom predmetu ne može biti razlog za izuzeće tog suca u drugim predmetima koji se razmatraju uz njegovo sudjelovanje.

[…]

21. Protiv rješenja donesenog nakon ispitivanja zahtjeva može se podnijeti žalba [Sądu Najwyższem (Vrhovni sud)] u sastavu od sedam sudaca odabranih ždrijebom između svih članova [Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud)]. Dotični sudac i sudac koji je sudjelovao u donošenju pobijanog rješenja isključeni su iz ždrijeba.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

4 Spor iz glavnog postupka vodi se između C. Limiteda, irskog društva, i osobe M. S., irskog državljanina, te se odnosi na njihova prava i obveze u vezi s pravnim poslovima sklopljenima u Poljskoj.

5 Iz spisa kojim Sud raspolaže razvidno je da je Sąd Apelacyjny w Warszawie (Žalbeni sud u Varšavi, Poljska) presudom od 10. lipnja 2021. naložio osobi M. S. da društvu C. Limited plati iznos u visini potraživanja tog društva.

6 Osoba M. S. zatražila je 29. srpnja 2021. od High Courta (Visoki sud, Irska) da na temelju članka 46. u vezi s člankom 45. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. te ispravci SL 2014., L 160, str. 40., SL 2016., L 202, str. 57., SL 2025./90143, L i SL 2025./90335, L) odbije priznati i izvršiti presudu Sąda Apelacyjnog w Warszawie (Žalbeni sud u Varšavi) uz obrazloženje da je njegovo pravo na zakonom prethodno ustanovljeni sud bilo povrijeđeno zbog toga što je u sudskom vijeću koje je donijelo tu presudu zasjedao sudac kojeg je poljski ministar pravosuđa delegirao na neodređeno vrijeme.

7 Istodobno je osoba M. S. podnijela Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) žalbu u kasacijskom postupku protiv te presude Sąda Apelacyjnog w Warszawie (Žalbeni sud u Varšavi). Za ispitivanje te žalbe određeno je tročlano vijeće u kojem je bio i sudac JG.

8 Društvo C. Limited podnijelo je zahtjev da se za suca JG provede test neovisnosti i nepristranosti u skladu s postupkom predviđenim člankom 29. Zakona o Vrhovnom sudu.

9 Kako bi dokazalo da sudac JG ne ispunjava zahtjeve neovisnosti i nepristranosti, društvo C. Limited pozvalo se na različite okolnosti, među kojima i one povezane s njegovim imenovanjem.

10 Kao prvo, društvo C. Limited tvrdilo je da je sudac JG imenovan sucem Građanskog vijeća Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud) 10. listopada 2018. na temelju odluke br. 330/2018 Krajowe Rade Sądownictwa (Državno sudbeno vijeće, Poljska) (u daljnjem tekstu: KRS), iako je izvršenje te odluke bilo odgođeno 27. rujna 2018. rješenjem Naczelnog Sąda Administracyjnog (Visoki upravni sud, Poljska). Potonji je sud presudom od 6. svibnja 2021. poništio tu odluku.

11 Kao drugo, društvo C. Limited spomenulo je ponašanje suca JG nakon njegova imenovanja u Građansko vijeće Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud) te je u tom pogledu uputilo na izjavu od 28. studenoga 2019. koju su potpisali određeni suci tog vijeća, među kojima i JG, a u kojoj se navodilo da se presuda od 19. studenoga 2019., A. K. i dr. (Neovisnost disciplinskog vijeća Vrhovnog suda) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982), ne primjenjuje na suce navedenog vijeća imenovane na temelju odluke KRS-a donesene u njegovu novom sastavu.

12 Kao treće, društvo C. Limited pozvalo se na činjenicu da osoba M. S. nastoji od irskih sudova ishoditi da odbiju proglasiti izvršnom presudu Sąda Apelacyjnog w Warszawie (Žalbeni sud u Varšavi), ističući u tu svrhu povredu prava na to da njegov predmet razmotri zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud. U tim se okolnostima postupak pred Sądom Najwyższim (Vrhovni sud), prema mišljenju društva C. Limited, mora voditi pred sucima čija neovisnost i nepristranost ne izazivaju nikakvu sumnju.

13 U skladu s postupkom predviđenim u članku 29. Zakona o Vrhovnom sudu, pet sudaca Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud) odabrano je ždrijebom u peteročlano sudsko vijeće koje treba odlučiti o zahtjevu za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti. To vijeće uključuje dva suca Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud) imenovana prije 2018. i tri suca imenovana na prijedlog KRS-a u njegovu novom sastavu.

14 U okviru ispitivanja dopuštenosti tog zahtjeva društva C. Limited, sud koji je uputio zahtjev, odlučujući po sucu pojedincu izvjestitelju, koji je ujedno predsjednik tog peteročlanog sudskog vijeća, dvoji o tumačenju članka 29. stavka 5. Zakona o Vrhovnom sudu s obzirom na odredbe članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje.

15 U tom pogledu navedeni sud spominje dva tumačenja te odredbe nacionalnog prava, proizašla iz sudske prakse Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud), koja se odnose na provođenje testa neovisnosti i nepristranosti.

16 Prema prvom, takozvanom „strogom” tumačenju, zahtjevi koji se temelje na članku 29. stavku 5. Zakona o Vrhovnom sudu odbacuju se u fazi ispitivanja njihove dopuštenosti ako se temelje samo na okolnostima imenovanja dotičnog suca Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud). Naime, prema tom tumačenju, u zahtjevu za provođenje testa moraju se specificirati, s jedne strane, te okolnosti kao i ponašanje tog suca nakon navedenog imenovanja, na temelju kojih se može smatrati da on ne ispunjava zahtjeve neovisnosti i nepristranosti te, s druge strane, utjecaj povrede tih zahtjeva na ishod predmeta u okviru kojeg je taj zahtjev podnesen, uzimajući pritom u obzir njegovu prirodu.

17 Prema drugom tumačenju, zahtjevi podneseni na temelju članka 29. stavka 5. Zakona o Vrhovnom sudu moraju se ispitati šire, na temelju zajedničke odluke koju su 23. siječnja 2020. donijeli Građansko i Kazneno vijeće te Vijeće za radne sporove i sporove iz socijalnog osiguranja Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud), a kojom je utvrđeno da zbog svoje izravne podređenosti političkim tijelima od stupanja na snagu Zakona od 8. prosinca 2017. KRS nije neovisno tijelo. Prema toj odluci, sudsko vijeće čiji je član osoba koja je imenovana na sudačku dužnost Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud) na prijedlog KRS-a u njegovu novom sastavu, čini sud u nezakonitom sastavu, pa je predmetni sudski postupak stoga nevaljan.

18 U konkretnom se slučaju sud koji je uputio zahtjev pita je li ispunjen zahtjev koji se odnosi na zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud, s obzirom na to da se na tri člana peteročlanog vijeća odabrana ždrijebom radi ispitivanja zahtjeva društva C. Limited za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti odnosi odluka triju vijeća navedena u prethodnoj točki ove presude. Prema mišljenju tog suda, suci koji su imenovani u Sąd Najwyższy (Vrhovni sud) na prijedlog KRS-a u njegovu novom sastavu ne bi trebali sudjelovati u ispitivanju te vrste zahtjeva jer bi se time ugrozilo pravo na pošteno suđenje. U tom se kontekstu navedeni sud pita kako se s tim zahtjevima mora postupati u skladu s uvjetima iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje.

19 U tim je okolnostima Sąd Najwyższy (Vrhovni sud), postupajući po sucu pojedincu, odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. [Povelje] tumačiti na način da već same okolnosti imenovanja na sudačku dužnost mogu upućivati na to da taj sudac ne ispunjava zahtjeve neovisnosti i nepristranosti ako one dovode do uspostave suda koji povređuje pravo pojedinca na [zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani] sud ili, podredno, da se neispunjavanje tih zahtjeva utvrđuje na temelju sučeva pasivnog

prihvaćanja nepravilnosti (koje se očituje u činjenici da nastavlja odlučivati) u postupku njegova imenovanja na sudačku dužnost koje dovod[e] do uspostave suda koji povređuje pravo pojedinca na [takav] sud?

2. Treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. [Povelje] tumačiti na način da odluku o tzv. testu [neovisnosti i] nepristranosti suca Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud) ne mogu donositi suci čije sudjelovanje, s obzirom na to da su na dužnost suca Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud) imenovani na prijedlog [KRS-a] koji je [novo] uspostavljen […], povređuje pravo pojedinca na sud?

3. U slučaju potvrdnog odgovora na drugo pitanje, treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. [Povelje] tumačiti na način da je Sąd Najwyższy (Vrhovni sud) dužan formirati sastav suda koji odlučuje o tzv. testu [neovisnosti i] nepristranosti na način da u njemu ne sudjeluju takvi suci i, u konačnici, zanemariti nacionalnu odredbu kojom se u takvim predmetima predviđa peteročlano vijeće zbog čega bi zahtjev trebalo razmatrati drugo sudsko vijeće predviđeno nacionalnim pravom koje ne uključuje takve suce?”

Dopuštenost prethodnih pitanja

20 Društvo C. Limited u bitnome tvrdi da je prvo pitanje nedopušteno jer odgovor Suda nije potreban radi razmatranja njegova zahtjeva za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti. Društvo C. Limited smatra da se potonji ne temelji samo na okolnostima imenovanja suca o kojem je riječ, nego i na drugim čimbenicima, kao što je sučevo ponašanje nakon njegova imenovanja. Stoga smatra da taj zahtjev ispunjava uvjete iz članka 29. Zakona o Vrhovnom sudu te bi ga trebalo meritorno ispitati bez obzira na odgovor Suda na to pitanje.

21 U tom pogledu valja istaknuti da se zahtjev za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti iz glavnog predmeta doista temelji na više elemenata, od kojih neki nisu povezani s okolnostima imenovanja dotičnog suca. Međutim, ta situacija nije sama po sebi dovoljna da bi prvo pitanje bilo irelevantno za rješavanje spora.

22 Naime, svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 19. stavak 1. UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje tumačiti na način da već same okolnosti imenovanja suca mogu dovesti do toga da on ne ispunjava zahtjeve neovisnosti i nepristranosti na temelju tih odredbi. Ako bi Sud na to pitanje odgovorio potvrdno i ako bi se u ovom slučaju potvrdili navodi tužitelja iz glavnog postupka o uvjetima imenovanja dotičnog suca, sud koji je uputio zahtjev mogao bi utvrditi neispunjavanje tih zahtjeva a da pritom ne mora ispitati druge elemente istaknute u prilog zahtjevu za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti. Odgovor na prvo pitanje stoga sâm po sebi može odrediti ishod spora iz glavnog postupka.

23 Stranke su na raspravi raspravljale i o dopuštenosti drugog i trećeg pitanja. U tom je pogledu u bitnome istaknuto da sud koji je uputio zahtjev možda neće biti u mogućnosti uzeti u obzir odgovore Suda. Naime, u ovom glavnom predmetu u sastavu suda koji je uputio zahtjev zasjeda sudac pojedinac odnosno izvjestitelj, koji je također predsjednik peteročlanog sudskog vijeća zaduženog za razmatranje zahtjeva za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti koji je podnio tužitelj iz glavnog postupka. Takva bi okolnost mogla izazvati dvojbe u pogledu mogućnosti da taj sud djelotvorno primijeni tumačenje prava Unije koje pruži Sud. Osim toga, istaknuto je da Zakon o Vrhovnom sudu ne sadržava posebna pravila o izuzeću sudaca koji su nakon ždrijeba određeni

za zasjedanje u vijeću koje treba odlučiti o zahtjevu za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti za jednog od tih sudaca. U tim bi okolnostima postojala neizvjesnost u pogledu mogućnosti da sud koji je uputio zahtjev otkloni svaku poteškoću koju bi Sud mogao utvrditi odgovarajući na drugo i treće pitanje.

24 U tom pogledu valja zaključiti da sud koji je uputio zahtjev sačinjava predsjednik peteročlanog sudskog vijeća kojem je podnesen zahtjev za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti, a koji je upravo podnositelj zahtjeva za prethodnu odluku. Međutim, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 38. svojeg mišljenja, poljska vlada je na raspravi potvrdila da u poljskom pravu predsjednik sudskog vijeća može poduzeti različite mjere kako bi izbjegao nezakonit sastav tog vijeća. Stoga treba odbiti prigovore istaknute u pogledu dopuštenosti drugog i trećeg pitanja.

25 Slijedom toga, tri su prethodna pitanja dopuštena.

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

26 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje tumačiti na način da već same okolnosti imenovanja na sudačku dužnost mogu dovesti do povrede prava na zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud u smislu tih odredbi.

27 Najprije valja podsjetiti na to da, kako to proizlazi iz sudske prakse Suda, iako ustrojstvo pravosuđa u državama članicama, uključujući osnivanje, sastav, nadležnosti i funkcioniranje nacionalnih sudova, spada u nadležnosti tih država, one ipak u izvršavanju te nadležnosti moraju ispunjavati obveze koje imaju na temelju prava Unije, odnosno konkretno iz članka 19. UEU-a (vidjeti u tom smislu presude od 11. srpnja 2024., Hann-Invest i dr., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, t. 44. i navedenu sudsku praksu, te od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 28.).

28 U tom pogledu, načelo djelotvorne sudske zaštite na koje upućuje članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a opće je načelo prava Unije predviđeno osobito člankom 6. stavkom 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP), kojem odgovara članak 47. drugi stavak Povelje. Potonju odredbu treba stoga uredno uzeti u obzir prilikom tumačenja tog članka 19. stavka 1. drugog podstavka (vidjeti u tom smislu presude od 11. srpnja 2024., Hann-Invest i dr., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, t. 45. i navedenu sudsku praksu, te od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 42.).

29 Jamstva pristupa zakonom prethodno ustanovljenom neovisnom i nepristranom sudu, a osobito ona kojima se određuje njegov pojam i sastav, čine okosnicu prava na pošteno suđenje. Provjera toga predstavlja li tijelo po svojem sastavu takav sud, kada u tom pogledu dođe do ozbiljne sumnje, jest nužna kako bi se osiguralo povjerenje koje u demokratskom društvu pojedinci moraju imati u sudove (presuda od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 69. i navedena sudska praksa).

30 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, jamstva neovisnosti i nepristranosti koja se u tom smislu zahtijevaju na temelju prava Unije pretpostavljaju postojanje pravila, osobito u pogledu sastava dotičnog tijela, imenovanja, trajanja dužnosti kao i razloga za nesudjelovanje u odlučivanju, izuzeće i opoziv njegovih članova, koja omogućuju da se kod pojedinaca otkloni svaka legitimna sumnja u pogledu nemogućnosti utjecaja vanjskih čimbenika na to tijelo i njegove neutralnosti u odnosu na međusobno suprotstavljene interese (presude od 6. listopada 2021., W.Ż. (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove pri Vrhovnom sudu – Imenovanje), C-487/19, EU:C:2021:798, t. 109., te od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 70.).

31 Sud je, pozivajući se na sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava, ocijenio da, iako je pravo na „zakonom prethodno ustanovljeni sud” samostalno pravo, ono je ipak vrlo usko povezano s jamstvima „neovisnosti” i „nepristranosti”. Konkretno, u skladu s načelom diobe vlasti koje karakterizira funkcioniranje vladavine prava, neovisnost sudova mora osobito biti zajamčena u odnosu na zakonodavnu i izvršnu vlast (presuda od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 72. i navedena sudska praksa).

32 U tom je pogledu cilj zahtjeva koji se odnosi na „zakonom prethodno ustanovljeni sud”, u smislu prava Unije, izbjeći da se organizacija pravosudnog sustava prepusti diskreciji izvršne vlasti i osigurati da to područje bude uređeno zakonom koji je donijela zakonodavna vlast na način koji je u skladu s pravilima kojima se uređuje izvršavanje njezine nadležnosti. Taj izraz osobito odražava vrijednost poštovanja vladavine prava i odnosi se ne samo na pravnu osnovu samog postojanja suda, nego i na sastav suda u svakom predmetu kao i na bilo koju drugu odredbu nacionalnog prava čije nepoštovanje dovodi do nezakonitosti sudjelovanja jednog ili više sudaca u razmatranju predmeta, što osobito uključuje odredbe o neovisnosti i nepristranosti članova odnosnog suda (vidjeti u tom smislu presude od 26. ožujka 2020., Preispitivanje Simpson/Vijeće i HG/Komisija, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, t. 73. i navedenu sudsku praksu, od 6. listopada 2021., W.Ż. (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove pri Vrhovnom sudu – Imenovanje), C-487/19, EU:C:2021:798, t. 129., te od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 73.).

33 Stoga je nužno da su materijalnopravne pretpostavke i postupovna pravila na temelju kojih se donose odluke o imenovanju sudaca takve da kod pojedinaca ne mogu izazvati legitimne sumnje u pogledu nemogućnosti utjecaja vanjskih čimbenika na suce o kojima je riječ i u pogledu njihove neutralnosti u odnosu na suprotstavljene interese, nakon njihova imenovanja. U tu je svrhu osobito bitno da su te pretpostavke i pravila osmišljeni na način da udovoljavaju zahtjevima iz prethodne točke ove presude (presuda od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 74. i navedena sudska praksa).

34 Konkretno, kad je riječ o postupku imenovanja sudaca, Sud je ocijenio da, s obzirom na bitne posljedice koje taj postupak ima na uredno funkcioniranje i legitimnost sudbene vlasti u demokratskoj državi vođenoj vladavinom prava, takav postupak nužno čini sastavni dio pojma „zakonom prethodno ustanovljeni sud” u smislu članka 47. drugog stavka Povelje, pri čemu se neovisnost suda, u smislu te odredbe, među ostalim mjeri prema načinu na koji se imenuju njegovi članovi (vidjeti u tom smislu presudu od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 75. i navedena sudska praksa).

35 Međutim, svaka pogreška koja bi mogla nastati tijekom postupka imenovanja suca nije takve prirode da može dovesti u pitanje njegovu neovisnost i nepristranost, a time i da sudsko vijeće u kojem on zasjeda ima svojstvo „zakonom prethodno ustanovljenog neovisnog i nepristranog suda” u smislu prava Unije (presuda od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 76. i navedena sudska praksa).

36 Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da nepravilnost počinjena prilikom imenovanja sudaca unutar pravosudnog sustava o kojem je riječ implicira povredu zahtjeva koji se odnosi na zakonom ustanovljeni sud, osobito kad je ta nepravilnost takve prirode i težine da dovodi do stvarne opasnosti da druge grane vlasti, osobito izvršna vlast, raspolažu neutemeljenom diskrecijskom ovlasti dovodeći u opasnost integritet ishoda postupka imenovanja i izazivajući tako opravdanu sumnju pojedinaca u neovisnost i nepristranost suca ili sudaca o kojima je riječ, što je upravo slučaj kad je riječ o temeljnim pravilima koja su sastavni dio uspostave i funkcioniranja tog pravosudnog sustava (vidjeti u tom smislu presude od 26. ožujka 2020., Preispitivanje Simpson/Vijeće i HG/Komisija, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, t. 75. i od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 77. i navedena sudska praksa).

37 Utvrđenje o postojanju povrede zahtjeva koji se odnosi na „zakonom prethodno ustanovljeni sud” i o posljedicama takve povrede podliježe sveobuhvatnoj ocjeni određenog broja čimbenika koji, razmatrani zajedno, pridonose tomu da se kod pojedinaca stvaraju opravdane sumnje u pogledu neovisnosti i nepristranosti sudaca (presuda od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 78. i navedena sudska praksa).

38 Primjenjujući sudsku praksu navedenu u točkama 29. do 31. ove presude, Sud je u točki 77. presude od 21. prosinca 2023., Krajowa Rada Sądownictwa (Ostanak suca na dužnosti) (C-718/21, EU:C:2023:1015), u pogledu ocjene svojstva „suda”, u smislu članka 267. UFEU-a, Izbe Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove) Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud), zaključio da, promatrano zajedno, kako sustavne tako i kontekstualne okolnosti koje su pratile imenovanje više sudaca u to tijelo dovode do toga da ono nema svojstvo „zakonom prethodno ustanovljenog neovisnog i nepristranog suda” u smislu članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. drugim stavkom Povelje (vidjeti u tom smislu presudu od 4. rujna 2025., AW „T”, C-225/22, EU:C:2025:649, t. 49. i 50.).

39 Isto tako, Sud je u točkama 35. i 37. presude od 7. studenoga 2024., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (C-326/23, EU:C:2024:940), utvrdio da nedostaci koji su utjecali na postupak imenovanja suca pojedinca koji sačinjava tijelo koje je uputilo zahtjev i koji je imenovan u Građansko vijeće Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) jesu istovjetni onima koji su utjecali na postupak imenovanja sudaca Vijeća za izvanrednu kontrolu i javne poslove te su sami po sebi dovoljni da kod pojedinaca izazovu opravdane i ozbiljne sumnje u neovisnost i nepristranost tog suca, tako da potonji nije „sud” u smislu članka 267. UFEU-a.

40 Stoga, kao što je to nezavisni odvjetnik napomenuo u točki 52. svojeg mišljenja, određeni nedostaci u postupku imenovanja sudaca mogu sami po sebi upućivati na to da dotični suci ne ispunjavaju zahtjeve neovisnosti i nepristranosti. U takvim se slučajevima od stranke u postupku koja postavlja pitanje ispunjavanja tih zahtjeva ne može zahtijevati da iznese dodatne dokaze kako bi potkrijepila njihovo navodno neispunjavanje.

41 Kad je riječ o zahtjevu za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti suca koji je član sudskog vijeća, radi utvrđivanja ispunjava li to vijeće zahtjeve koji se odnose na zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud u smislu članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje, stranka koja podnosi takav zahtjev trebala bi se dakle moći ograničiti na isticanje argumenata koji se temelje samo na okolnostima imenovanja tog suca i kojima se dokazuje da je tom prilikom počinjena nepravilnost takve prirode i težine da kod pojedinaca izaziva sumnju u njegovu neovisnost i nepristranost u odnosu na izvršnu ili zakonodavnu vlast, pri čemu nije potrebno pozvati se na druge okolnosti.

42 Ako bi suci Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud) primjenjivali odredbe članka 29. stavaka 5. i 9. Zakona o Vrhovnom sudu na način da se njima stranku koja zahtijeva provođenje testa neovisnosti i nepristranosti suca obvezuje da, u skladu s onim što je navedeno u točki 16. ove presude, istakne dodatne dokaze u vezi s ponašanjem tog suca nakon njegova imenovanja kojima se može utvrditi povreda zahtjeva neovisnosti i nepristranosti u pogledu tog suca, pri čemu bi ta stranka morala pojasniti i utjecaj te povrede na ishod određenog predmeta, takva bi primjena bila protivna odredbama članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje.

43 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje treba tumačiti na način da već same okolnosti imenovanja suca mogu dovesti do povrede prava na zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud u smislu tih odredbi, ako te okolnosti uključuju nezakonitost takve prirode i težine da to kod pojedinaca izaziva opravdanu sumnju u neovisnost ili nepristranost tog suca.

Drugo pitanje

44 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje tumačiti na način da mu se protivi to da se provjera ispunjavanja zahtjeva neovisnosti i nepristranosti u pogledu suca na dužnosti u sudu, a samim time i prava na zakonom prethodno ustanovljeni sud, u smislu tih odredbi, povjeri sudskom vijeću tog suda sačinjenom od jednog ili više sudaca koji se zbog uvjeta svojeg imenovanja nalaze u istom položaju kao i sudac na kojeg se ta provjera odnosi.

45 Kao što je u tom pogledu navedeno u točki 28. ove presude, načelo djelotvorne sudske zaštite na koje upućuje članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a opće je načelo prava Unije koje proizlazi iz zajedničkih ustavnih tradicija država članica i koje je među ostalim predviđeno člankom 6. stavkom 1. EKLJP-a, kojem odgovara članak 47. drugi stavak Povelje.

46 Osim toga, budući da Povelja sadržava prava koja odgovaraju pravima zajamčenima EKLJP-om, člankom 52. stavkom 3. Povelje nastoji se osigurati nužna usklađenost između prava sadržanih u njoj i odgovarajućih prava zajamčenih EKLJP-om, a da to pritom ne ugrožava autonomiju prava Unije. U skladu s Objašnjenjima koja se odnose na Povelju o temeljnim pravima (SL 2007., C 303, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 7., str. 120.), članak 47. drugi stavak Povelje odgovara članku 6. stavku 1. EKLJP-a. Stoga, Sud mora osigurati da njegovo tumačenje u ovom predmetu osigurava razinu zaštite koja ne ugrožava onu zajamčenu člankom 6. stavkom 1. EKLJP-a, kako ga tumači Europski sud za ljudska prava (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2024., Hann-Invest i dr., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, t. 46. i navedenu sudsku praksu).

47 S obzirom na navedeno, valja podsjetiti na to da svaka država članica na temelju članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a treba osigurati da tijela koja kao „sudovi”, u smislu koji definira pravo Unije, moraju odlučivati o pitanjima u vezi s primjenom ili tumačenjem tog prava i koja stoga podliježu njegovu sustavu pravnih lijekova u područjima obuhvaćenima pravom Unije, ispunjavaju zahtjeve djelotvorne sudske zaštite, među kojima je i zahtjev neovisnosti (presuda od 11. srpnja 2024., Hann-Invest i dr., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, t. 47. i navedena sudska praksa).

48 U tom pogledu valja podsjetiti na to da zahtjev neovisnosti sudova, koji je uso vezan uz zadaću suđenja, proizlazi iz bitnog sadržaja prava na djelotvornu sudsku zaštitu i temeljnog prava na pošteno suđenje, koji su od ključne važnosti kao jamstva zaštite svih prava koja pojedinci izvode iz prava Unije i očuvanja zajedničkih vrijednosti država članica navedenih u članku 2. UEU-a, osobito vrijednosti vladavine prava (presuda od 11. srpnja 2024., Hann-Invest i dr., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, t. 49. i navedena sudska praksa).

49 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, taj zahtjev neovisnosti obuhvaća dva aspekta. Prvi aspekt, vanjske prirode, zahtijeva da predmetno tijelo posve samostalno izvršava svoje funkcije a da se pritom ni u kojem pogledu ne nalazi u hijerarhijskom ili podređenom odnosu i ne prima naloge ili naputke ikoje vrste te je time zaštićeno od vanjskih intervencija ili pritisaka koji mogu ugroziti neovisnu prosudbu njegovih članova i utjecati na njihove odluke (presude od 19. studenoga 2019., A. K. i dr. (Neovisnost disciplinskog vijeća Vrhovnog suda), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, t. 121. i od 11. srpnja 2024., Hann-Invest i dr., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, t. 50.).

50 Drugi, unutarnji aspekt, dovodi se u vezu s pojmom „nepristranosti” i ima za cilj osiguravanje jednakog odmaka od stranaka spora i njihovih pripadajućih interesa u odnosu na predmet spora. Taj kut gledanja zahtijeva poštovanje objektivnosti i nepostojanje bilo kakvog interesa u rješavanju spora osim stroge primjene pravnog pravila (presude od 19. studenoga 2019., A. K. i dr. (Neovisnost disciplinskog vijeća Vrhovnog suda), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, t. 122. i od 11. srpnja 2024., Hann-Invest i dr., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, t. 51.).

51 Ta jamstva neovisnosti i nepristranosti pretpostavljaju postojanje pravila koja među ostalim uređuju sastav predmetnog tijela i koja omogućuju da se otkloni svaka opravdana sumnja kod pojedinaca u pogledu nemogućnosti utjecaja vanjskih čimbenika na to tijelo i njegovu neutralnost u odnosu na suprotstavljene interese (vidjeti u tom smislu presude od 19. studenoga 2019., A. K. i dr. (Neovisnost disciplinskog vijeća Vrhovnog suda), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, t. 123. i od 11. srpnja 2024., Hann-Invest i dr., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, t. 52.).

52 Kad je konkretno riječ o načelu nepristranosti, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 65. svojeg mišljenja, ono zahtijeva da suci nemaju nikakav interes, pristranost ili predrasudu u sporovima o kojima moraju donijeti odluku te da prema svim strankama postupaju jednako i pošteno.

53 Europski sud za ljudska prava ocijenio je da nepristranost u pravilu znači nepostojanje predrasuda ili pristranosti, što se može provjeriti na različite načine. Prema tom sudu, nepristranost treba ocjenjivati primjenom subjektivnog pristupa, koji se sastoji od uzimanja u obzir osobnog uvjerenja i ponašanja određenog suca kako bi se provjerilo je li pokazao bilo kakvu predrasudu ili pristranost u predmetu koji mu je podnesen, ali isto tako i objektivnog pristupa, koji se sastoji od

ocjene je li sâm sud, među ostalim imajući u vidu njegov sastav, pružao dostatna jamstva da se isključi svaka opravdana sumnja u njegovu nepristranost (vidjeti u tom smislu presudu ESLJP-a od 15. listopada 2009., Micallef protiv Malte, CE:ECHR:2009:1015JUD001705606, t. 93.).

54 U okviru objektivne ocjene nepristranosti treba se upitati dopuštaju li, neovisno o osobnom ponašanju sudaca, određene provjerljive činjenice da se posumnja u njihovu nepristranost. U tom području čak i privid može biti važan. U skladu sa sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava, za donošenje odluke o postojanju razloga za sumnju da u određenom predmetu nisu ispunjeni ti zahtjevi neovisnosti ili objektivne nepristranosti uzima se u obzir gledište stranke, ali ono nema odlučujuću ulogu. Presudni čimbenik sastoji se u tome mogu li se konkretne bojazni smatrati objektivno opravdanima (vidjeti u tom smislu presudu ESLJP-a od 15. listopada 2009., Micallef protiv Malte, CE:ECHR:2009:1015JUD001705606, t. 96. i 98., te presudu od 19. prosinca 2024., Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, t. 33. i navedenu sudsku praksu).

55 U tom je pogledu Europski sud za ljudska prava također u bitnome ocijenio da se na činjenici da su suci sudjelovali u odluci o izuzeću jednog od svojih kolega, člana istog sudskog vijeća, može zasnovati prigovor o povredi članka 6. stavka 1. EKLJP-a ako je protiv njih samih podnesen takav zahtjev za izuzeće (vidjeti u tom smislu presudu ESLJP-a od 22. rujna 1994., Debled protiv Belgije, CE:ECHR:1994:0922JUD002681891, t. 37.).

56 Stoga se članovi sudskog vijeća koje treba odlučiti o pitanju može li sudjelovanje suca u određenom postupku dovesti u pitanje zahtjev koji se odnosi na zakonom prethodno ustanovljeni sud, ne mogu i sami nalaziti u istom položaju kao taj sudac. Naime, istovjetnost okolnosti njihova vlastitog imenovanja na dužnost suca i okolnosti imenovanja potonjeg može kod pojedinaca izazvati opravdanu sumnju u neutralnost tog vijeća u odnosu na suprotstavljene interese. Iz toga proizlazi da članovi navedenog vijeća ne mogu razmatrati pitanje neovisnosti i nepristranosti navedenog suca kada se nalaze u istovjetnom položaju.

57 U ovom slučaju iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da su odredbe o postupku koji je pokrenuo tužitelj iz glavnog postupka stupile na snagu tijekom 2022. godine, nakon izmjene Zakona o Vrhovnom sudu, kako bi se osiguralo pravo pojedinaca na zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud u smislu članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje. Taj postupak omogućuje strankama u postupku pred Sądom Najwyższym (Vrhovni sud) da zatraže provođenje testa neovisnosti i nepristranosti suca tog suda koji je zadužen za odlučivanje u njihovu predmetu, a radi utvrđivanja ispunjava li sudac koji je određen za odlučivanje u njihovu predmetu zahtjeve neovisnosti i nepristranosti, pri čemu se ispitivanje tog zahtjeva povjerava posebnom vijeću sastavljenom od pet sudaca odabranih ždrijebom među sucima Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud), osim suca na kojeg se odnosi navedeni zahtjev.

58 Stoga, vijeće Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud) koje na temelju članka 29. Zakona o Vrhovnom sudu treba ispitati pitanje neovisnosti i nepristranosti određenog suca tog suda mora i sâmo ispunjavati zahtjeve koji se odnose na zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud u smislu odredbi članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje.

59 Sud koji je uputio zahtjev konkretno se pita može li sudac koji je imenovan u Sąd Najwyższy (Vrhovni sud) na prijedlog KRS-a u njegovu novom sastavu biti član peteročlanog vijeća koje treba odlučiti o zahtjevu za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti podnesenom na temelju članka 29. Zakona o Vrhovnom sudu, kada su uvjeti njegova vlastitog imenovanja istovjetni uvjetima imenovanja suca na kojeg se taj zahtjev odnosi.

60 U tom pogledu, iz odluke kojom se upućuje zahtjev razvidno je da su u vijeću Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud) zaduženom za ispitivanje zahtjeva za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti u glavnom predmetu tri suca bila imenovana, među ostalim, na prijedlog KRS-a u njegovu novom sastavu i da je jedan od tih triju sudaca već bio izuzet u drugom predmetu nakon provedbe postupka koji je jednak onom čiju je primjenu zatražio tužitelj u glavnom postupku.

61 Stoga, kao što je to navedeno u točki 56. ove presude, kada je sudac koji obavlja dužnost u Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) imenovan u okolnostima istovjetnima onima u kojima je imenovan sudac na kojeg se odnosi zahtjev za provođenje testa neovisnosti i nepristranosti i na kojima se upravo taj zahtjev temelji, ne može se dopustiti da taj prvi sudac zasjeda u vijeću tog suda zaduženom za odlučivanje o navedenom zahtjevu.

62 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje treba tumačiti na način da mu se protivi to da se provjera ispunjavanja zahtjeva neovisnosti i nepristranosti u pogledu suca na dužnosti u sudu, a samim time i prava na zakonom prethodno ustanovljeni sud, u smislu tih odredbi, povjeri sudskom vijeću tog suda sačinjenom od jednog ili više sudaca koji se zbog uvjeta svojeg imenovanja nalaze u istom položaju kao i sudac na kojeg se ta provjera odnosi.

Treće pitanje

63 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje tumačiti na način da u slučaju kada sudsko vijeće suda koje treba odlučiti o zahtjevu za provjeru ispunjavanja zahtjeva neovisnosti i nepristranosti člana tog suda sâmo povređuje pravo na zakonom prethodno ustanovljeni sud zato što se u njegovu sastavu nalazi sudac koji ne ispunjava te zahtjeve, dotični sud mora osigurati da takav sudac ne sudjeluje u ispitivanju tog zahtjeva i, prema potrebi, izuzeti iz primjene nacionalna pravila kojima se određuje sastav tog vijeća kako bi navedeni zahtjev moglo ispitati tijelo koje je u skladu s tim odredbama prava Unije.

64 Iz tog pitanja dakle proizlazi da sud koji je uputio zahtjev pita treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje tumačiti na način da je nacionalni sud koji treba provjeriti neovisnost i nepristranost određenih sudaca dužan osigurati da njegovo sudsko vijeće koje provodi to razmatranje ne uključuje suce koji ne ispunjavaju te zahtjeve i, u slučaju potvrdnog odgovora, koje mjere taj sud mora donijeti u tu svrhu.

65 Na temelju ustaljene sudske prakse, načelom nadređenosti prava Unije utvrđuje se prvenstvo tog prava nad pravom država članica. Stoga se tim načelom zahtijeva da sva tijela država članica osiguraju puni učinak različitim propisima Unije, pri čemu pravo država članica ne može utjecati na učinak koji se tim različitim propisima priznaje na državnom području navedenih država (presuda od 13. srpnja 2023., YP i dr. (Ukidanje imuniteta i suspenzija suca), C-615/20 i C-671/20, EU:C:2023:562, t. 61. i navedena sudska praksa).

66 Navedenim načelom tako se, među ostalim, svakom nacionalnom sucu koji je u okviru svoje nadležnosti zadužen za primjenu odredaba prava Unije nalaže obveza da osigura puni učinak zahtjevâ tog prava u sporu koji je pred njim pokrenut, prema potrebi izuzimajući po službenoj dužnosti iz primjene svaki nacionalni propis ili praksu koji su protivni odredbi prava Unije s izravnim učinkom, pri čemu ne mora tražiti ni čekati prethodno ukidanje tog nacionalnog propisa ili prakse kroz zakonodavni ili bilo koji drugi postupak predviđen Ustavom. Ispunjavanje te obveze osobito je nužno radi osiguranja jednakosti država članica pred Ugovorima i izraz je

načela lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. UEU-a (presuda od 13. srpnja 2023., YP i dr. (Ukidanje imuniteta i suspenzija suca), C-615/20 i C-671/20, EU:C:2023:562, t. 62. i navedena sudska praksa).

67 Sud je već odlučio da članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, tumačen s obzirom na članak 47. Povelje, kojim se državama članicama nameće bezuvjetna jasna i precizna obveza ostvarivanja rezultata, osobito u pogledu neovisnosti i nepristranosti sudova od kojih se traži da tumače i primjenjuju pravo Unije i u pogledu zahtjeva da oni moraju biti prethodno ustanovljeni zakonom, ima takav izravan učinak koji dovodi do izuzimanja iz primjene svake nacionalne odredbe i nacionalne sudske ili druge prakse koja je protivna tim odredbama prava Unije kako ih tumači Sud (presuda od 13. srpnja 2023., YP i dr. (Ukidanje imuniteta i suspenzija suca), C-615/20 i C-671/20, EU:C:2023:562, t. 63. i navedena sudska praksa).

68 Iz ustaljene sudske prakse također proizlazi da čak i ako ne postoje nacionalne zakonodavne mjere kojima je okončana povreda obveze koju je utvrdio Sud, na nacionalnim je sudovima da poduzmu sve mjere kako bi se olakšalo ostvarenje punog učinka prava Unije u skladu sa zaključcima iz presude kojom se utvrđuje ta povreda. Osim toga, navedeni su sudovi na temelju načela lojalne suradnje predviđenog u članku 4. stavku 3. UEU-a dužni otkloniti nezakonite posljedice povrede prava Unije (vidjeti u tom smislu presude od 10. ožujka 2022., Grossmania, C-177/20, EU:C:2022:175, t. 38. i 63. kao i navedenu sudsku praksu, te od 13. srpnja 2023., YP i dr. (Ukidanje imuniteta i suspenzija suca), C-615/20 i C-671/20, EU:C:2023:562, t. 64.).

69 Kako bi ispunio obveze navedene u točkama 65. do 68. ove presude, nacionalni sud mora, koliko god je to moguće, tumačiti mjerodavno nacionalno zakonodavstvo na način koji je u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz prava Unije. Međutim, ako se takvim tumačenjem ne može izbjeći povreda prava pojedinaca na zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud, taj je sud dužan, kako bi zajamčio nadređenost prava Unije, izuzeti iz primjene konkretne nacionalne odredbe, osobito kada bi te odredbe dovele do toga da predmet ispituju suci koji nemaju ili se čini da nemaju potrebnu nepristranost (vidjeti u tom smislu presude od 6. listopada 2021., W.Ż. (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove pri Vrhovnom sudu – Imenovanje), C-487/19, EU:C:2021:798, t. 159. i 161., te od 13. srpnja 2023., YP i dr. (Ukidanje imuniteta i suspenzija suca), C-615/20 i C-671/20, EU:C:2023:562, t. 65.).

70 Međutim, člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a državama članicama se ne nameće jedinstveni model za osiguravanje djelotvorne sudske zaštite i ponovno uspostavljanje povjerenja u pravosudni sustav koje je javnost izgubila zbog sustavnih nepravilnosti prilikom imenovanja na sudačke dužnosti (presuda od 24. ožujka 2026., Rzecznik Praw Obywatelskich (Izuzeće suca redovnog suda), C-521/21, EU:C:2026:242, t. 64.).

71 Stoga je na pravnom sustavu konkretne države članice da uredi postupovna pravila kojima se može osigurati da zahtjev za provjeru ispunjavanja zahtjeva neovisnosti i nepristranosti člana suda ispita sudsko vijeće koje ispunjava zahtjeve koji proizlaze iz temeljnog prava na djelotvoran pravni lijek i pristup nepristranom sudu.

72 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje treba tumačiti na način da u slučaju kada sudsko vijeće suda koje treba odlučiti o zahtjevu za provjeru ispunjavanja zahtjeva neovisnosti i nepristranosti člana tog suda sâmo krši pravo na zakonom prethodno ustanovljeni sud zato što se u njemu nalazi sudac koji ne ispunjava te zahtjeve, sud o kojemu je riječ mora osigurati da takav sudac ne sudjeluje u ispitivanju tog zahtjeva i, prema potrebi, izuzeti iz

primjene nacionalna pravila kojima se određuje sastav tog vijeća kako bi navedeni zahtjev moglo ispitati tijelo usklađeno s tim odredbama prava Unije. Osobito se iz sudskog vijeća zaduženog za provođenje tog ispitivanja moraju isključiti suci koji ne ispunjavaju zahtjeve u pogledu potrebne nepristranosti. Na pravnom je sustavu konkretne države članice da uredi postupovna pravila kojima se može osigurati da takav zahtjev ispituje sudsko vijeće koje ispunjava zahtjeve koji proizlaze iz temeljnog prava na djelotvoran pravni lijek i pristup nepristranom sudu.

Troškovi

73 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

1. **Članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da:**

   već same okolnosti imenovanja suca mogu dovesti do povrede prava na zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud u smislu tih odredbi, ako te okolnosti uključuju nezakonitost takve prirode i težine da to kod pojedinaca izaziva opravdanu sumnju u neovisnost ili nepristranost tog suca.

2. **Članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, u vezi s člankom 47. Povelje o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da:**

   protivi mu se to da se provjera ispunjavanja zahtjeva neovisnosti i nepristranosti u pogledu suca na dužnosti u sudu, a samim time i prava na zakonom prethodno ustanovljeni sud, u smislu tih odredbi, povjeri sudskom vijeću tog suda sačinjenom od jednog ili više sudaca koji se zbog uvjeta svojeg imenovanja nalaze u u istom položaju kao i sudac na kojeg se ta provjera odnosi.

3. **Članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, u vezi s člankom 47. Povelje o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da:**

   u slučaju kada sudsko vijeće suda koje treba odlučiti o zahtjevu za provjeru ispunjavanja zahtjeva neovisnosti i nepristranosti člana tog suda sâmo krši pravo na zakonom prethodno ustanovljeni sud zato što se u njemu nalazi sudac koji ne ispunjava te zahtjeve, sud o kojemu je riječ mora osigurati da takav sudac ne sudjeluje u ispitivanju tog zahtjeva i, prema potrebi, izuzeti iz primjene nacionalna pravila kojima se određuje sastav tog vijeća kako bi navedeni zahtjev moglo ispitati tijelo usklađeno s tim odredbama prava Unije. Osobito se iz sudskog vijeća zaduženog za provođenje tog ispitivanja moraju isključiti suci koji ne ispunjavaju zahtjeve u pogledu potrebne nepristranosti. Na pravnom je sustavu konkretne države članice da uredi postupovna pravila kojima se može osigurati da takav zahtjev ispituje sudsko vijeće koje ispunjava zahtjeve koji proizlaze iz temeljnog prava na djelotvoran pravni lijek i pristup nepristranom sudu.

Potpisi